

Korte lezing bij de opening van het voorlopig Theehuis, 17 mei 2009

Door **Jos de Keijser**, psycholoog, lid van het Comité van Aanbeveling van Stichting Theehuis Leeuwarden.

In mijn rol van psycholoog ben ik mij gaan verdiepen in hoe mensen het verlies van een dierbare verwerken. Ik heb daar onderzoek naar gedaan, met verschillende vraagstellingen. Toen ik van Babs de vraag kreeg voor deze opening moest ik denken aan de periode dat ik met twee landschapsarchitecten en een collega-psycholoog de vraag kreeg te onderzoeken waaraan een moderne begraafplaats moet voldoen. We onderzochten de literatuur en ondervroegen bezoekers van begraafplaatsen. We schreven een stuk, getiteld: “plaats voor bezinning en contact.” Wat komen mensen doen op een begraafplaats? En voor de actualiteit van vandaag: welke mensen maken gebruik van het Theehuis. We kwamen op 4 groepen.

- *nieuwe nabestaanden*
- *verjaardag-bezoekers*
- *vaste bezoekers*
- *toeristen*

De nieuwe nabestaanden

Vele direct nabestaanden hebben de behoefte om als de dierbare is overleden op de een of andere manier in contact te blijven met de overledene. De ene persoon doet dat thuis, in de beslotenheid van het eigen huis, de andere gaat naar de plaats waar die geliefde vaak kwam, maar veel mensen zoeken hun overledene op de plek waar die afscheid genomen heeft, namelijk de begraafplaats. In het begin ook hel praktisch, om een steen uit te zoeken en het graf bij te houden. Veel nabestaanden bezoeken met grote regelmaat in het eerste jaar na het overlijden de begraafplaats. Na enige tijd verwateren de associatie met de begraafplaats en komen deze nabestaanden alleen nog met verjaardagen.

Verjaardag-bezoekers

Ver-jaar-dag, de sterfdag en elk jaar daarna en de verjaardag van de overledene zijn dagen die door vrijwel alle nabestaanden op de een of andere manier herdacht worden. Velen bezoeken, gezamenlijk op de ver-jaar-dag het graf en willen elkaar ontmoeten; de begraafplaats is een ontmoetingsplaats, maar vaak zo kaal, koud en winderig, waardoor de ontmoeting vaak elders wordt gehouden; nu er een ontmoetingsplaats is, hoeft dat niet meer buiten de begraafplaats.

Vaste bezoekers

Sommige nieuwe nabestaanden worden vaste bezoekers. Vaste bezoekers komen met een vaste regelmaat, dagelijks, wekelijks, maandelijks, met elke verandering van het jaargetijde. Zij komen met een doel, hebben iets in hun hoofd, veel vaste bezoekers hebben een vaste route over de begraafplaats. Mij wordt wel gevraagd of het niet ziekelijk, pathologisch is om vast het graf van een geliefde te bezoeken gedurende zeer lange tijd. Ik vind dat niet, althans niet het bezoek op zich. Mensen kunnen zeer actief

rouwen, terwijl ze regelmatig een begraafplaats bezoeken. Maar ook zonder dat bezoek kan men actief rouwen. Het heeft, kort gezegd, met andere zaken te maken.

Voor de vaste bezoekers lijkt het Theehuis een uitkomst, vaste bezoekers komen voor bezinning en/of contact.

Toeristen

Elke onderzoeker heeft met en restgroep te maken, waar je iets mee moet. Wij ontdekten: passanten, nieuwsgierigen, natuurmensen (vanwege het prettige landschapskarakter van vele begraafplaatsen) en beminnaars van de beeldhouwkunst (vanwege de vele beelden op de graven). Ik ben ook een toerist. Door mijn betrokkenheid bij het genoemde onderzoek, ging ik in elke stad en dorp waar ik op vakantie was, minimaal 1 keer naar de plaatselijke begraafplaats. Ik heb nog talloze foto's van Franse, Belgische, Spaanse en Nederlandse begraafplaatsen. Mijn persoonlijke voorkeur gaat uit naar kleine afgelegen begraafplaatsen die onderdeel uitmaken van een natuurlijke omgeving, zoals bijvoorbeeld de drenkelingenbegraafplaats van Schiermonnikoog. Maar elke keer als ik zo'n plek bezoek, wil ik met iemand die ervaring delen. Soms is er een bankje en een enkele keer herinner ik me het contact met een andere bezoeker. Je zit en staart voor je uit over de graven; spreekt eerst over de schoonheid van de plek, daarna over de persoonlijke herinneringen en gedachten. Het contact op een begraafplaats is vaak heel bijzonder. Het is intiem in de context.

Voor al deze bezoekers (en ook de anderen die niet in mijn indeling passen) is het van belang dat er op de begraafplaats een ruimte is waar je kunt zijn, om je gedachten te ordenen, te bezinnen en ook om anderen te ontmoeten, dit is voor de verwerking van groot belang. Daarom is het zo geweldig dat in de stad Leeuwarden, op deze begraafplaats Babs, Steven en de andere enthousiaste bestuursleden en vrijwilligers samen op zoek zijn naar zo'n plaats van bezinning en ontmoeting. De start vandaag in deze aula is een onderdeel van de tweetrapsraket die we allen willen. Voor het tweede traject, het echte Theehuis is nog veel inspanning en geld nodig. Ik hoop dat deze start veel nabestaanden en andere bezoekers de bezinning en ontmoeting geven waar ze behoefte aan hebben en zal leiden tot een nieuw Theehuis met vele nieuwe -, vaste - en verjaarsnabestaanden en andere bezoekers.

Dank voor uw aandacht.